

Реализация этой задачи проводится в несколько этапов:

2. Аксеологический этап: совместное приобщение студентов к системе гуманистических ценностей – патриотизм, гуманизм, толерантность (патриотические конкурсы, вечера);

3. Оценочный этап: формирование самосознания студентов, толерантного отношения к мировым культурным ценностям, к людям, формирование самооценки и объективной оценки окружающих людей (проведение ролевых игр, форумов по изучению разных культур и национальностей);

4. Регулирующий этап: студент ставится в ситуацию реальной ответственности морального выбора (предлагаются различные педагогические ситуации, решение которых должен предложить студент в русле толерантности)

3. Участие студентов в реализации помощи трудным детям, разработке проектов по реализации программы развития толерантности в обществе.

Это высший этап формирования толерантности студентов: они сами выступают в роли людей, формирующих толерантность у других членов общества, они начинают осознавать себя людьми, способными помочь в развитии толерантности у других людей (в особенности детей, которых они в будущем будут учить, развивать).

Воспитание в духе толерантности следует рассматривать в качестве безотлагательного императива; в связи с этим необходимо поощрять методы систематического и рационального обучения толерантности, вскрывающие культурные, социальные, экономические, политические и религиозные источники нетерпимости, лежащие в основе насилия и отчуждения. Политика и программы в области образования должны способствовать улучшению взаимопонимания, укреплению солидарности и терпимости в отношениях, как между отдельными людьми, так и между этническими, культурными, религиозными и языковыми группами, а также нациями.

Ольга Гончарова

Формування інноваційної культури вчителя в рамках глобалізації освітніх процесів

У статті розглядаються теоретичні основи формування інноваційної культури вчителя, визначається її роль у системі освіти, надається визначення поняття «інноваційна культура».

The article deals with the theoretical aspects of teacher's innovative culture. It emphasises the role of the innovative culture in the sphere of education, defines the sense of the term «innovative culture».

На сучасному етапі розвитку освіти питання педагогічної інноватики займають пріоритетні позиції серед освітніх проблем, які потребують негайного вирішення. Так, одним із ключових моментів реформування вітчизняної системи освіти є вивчення сутності та особливостей здійснення інноваційної діяльності вчителя, структурним елементом якої виступає інноваційна культура.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Необхідність системної реорганізації української освітньої галузі стимулювала перехід останньої на інноваційну стратегію розвитку з опорою на традиційний педагогічний досвід, накопичений протягом декількох суспільно-історичних формацій. Постійні зміни, які відбуваються у суспільстві та економіці країни, вимагають від освітніх організацій взагалі та вчителя зокрема переорієнтації на інноваційний режим роботи, стимулюють пошук оптимальної траєкторії власного саморозвитку та професійного вдосконалення в умовах швидкого накопичення інформації. Необхідно констатувати, що питання формування інноваційної культури вчителя є на

сьогоднішній день достатньо актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення зазначеної проблеми і на які спирається автор. Теоретичний аналіз досліджень з питань педагогічної інноватики дав змогу окреслити коло наукових робіт, присвячених проблемі формування інноваційної культури вчителя. Серед авторів цих досліджень слід виділити Л. Борисову, Л.Даниленко, Т.Демиденко, І.Дичківську, М.Кларіна, О.Козлову, Л.Колеснікову, А.Ніколаєва, А.Турченко, В.Фокіну, А.Пострякова та інших. Інноваційне середовище та інноваційну культуру вчителя досліджують В.Бобрицька, Г.Кравченко; інноваційний експеримент – Ю.Гільбух, М.Дробноход, Б.Сазонов; закономірності функціонування та розвитку інноваційних процесів у педагогічних системах – К.Агеловські, О.Божко, Л.Буркова, Л.Ващенко, І.Дичківська.

Формулювання цілей статті, постановка завдання. Мета статті – проаналізувати та теоретично обґрунтувати сутність поняття «інноваційна культура вчителя», окреслити фактори, які впливають на формування інноваційної культури педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження з

повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досліджуючи інноваційну культуру викладача вищого навчального закладу, В.Фокіна підкреслює, що інноваційна культура – це знання, уміння й досвід цілеспрямованої підготовки та комплексного впровадження й усебічного освоєння нового в різних галузях людської життєдіяльності при збереженні в інноваційній системі динамічної єдності старого, сучасного й нового; іншими словами – це вільне творіння нового з дотриманням принципу спадкоємності [6]. На нашу думку інноваційна культура вчителя характеризується, перш за все, рівнем його здатності до творчого (продуктивного) й критичного (оцінюючого) мислення. Навіть незважаючи на те, що критичне мислення часто виступає певною перешкодою для творчого мислення, інноваційна культура вчителя передбачає наявність обох видів мислення. Творче мислення є ключовим в процесі відкриття принципово нового, воно спрямоване на генерування нових ідей та розв'язання інноваційних задач. Критичне ж мислення виступає певним фільтром, який виявляє недоліки представленої ідеї або ж визначає галузі можливого застосування запропонованих інновацій.

Ми розглядаємо інноваційну культуру вчителя у розрізі його професіоналізму, таким чином повністю підтримуємо думку О. Баргків про те, що педагог, якому властива розвинена інноваційна культура, має володіти наступними професійними й особистісними якостями: усвідомлення смислу і цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи; здатність формулювати освітні цілі, виходячи із сучасних запитів суспільства; вміння окреслювати нові педагогічні орієнтири у відповідності до вимог особистісно-орієнтованої освіти; вміння вчасно коригувати освітній процес у відповідності до критеріїв інноваційної діяльності; володіння технологіями, формами й методами інноваційного навчання; уміння аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей учнів; здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів [1, с. 52-58].

Формування інноваційної культури вчителя – це цілеспрямований та керований процес, який передбачає усвідомлення основних компонентів інноваційної діяльності, створення ситуації готовності до системного науково-методичного, творчого пошуку та об'єктивної оцінки отриманих результатів. Підґрунтям інноваційної культури вчителя є загальнокультурні цінності (духовність, громадянськість, патріотизм, толерантність, тощо) та особистісні якості педагога.

Необхідно зазначити роль інноваційної культури кожного окремого вчителя у створенні належного психологічного клімату в

педагогічному колективі. Проведене нами опитування вчителів загальноосвітніх шкіл м.Мелітополя та Мелітопольського району показало наступні результати. Більшість респондентів очікують зовнішніх змін (34,8%), але вчителі усвідомлюють необхідність власної активності, бажають її проявити (19,5%). Відчуваючи відповідальність за процес та результат впровадження нововведень у навчально-виховний процес, вчителі бажають працювати в творчих групах (35%) та співпрацювати з науковим консультантом (24,3%). Отже, саме інноваційна культура сприяє наявності уважного ставлення до учасників педагогічного процесу, суттєво знижує рівень конфліктності, стимулює сприятливе ставлення педагогів до нововведень.

Так, серед головних перешкод упровадження нових вчителів вказали на наступні: відсутність переконань у необхідності змін, неприйняття насаджуваних згори нововведень, страх перед невідомим або нездатність виконати будь-яке завдання, можливі невдачі, порушення усталеного порядку, звичок і взаємостосунків, відсутність поваги і довіри до особи, що здійснює зміни, тощо [4]. На нашу думку, найголовнішою причиною виникнення зазначених вище бар'єрів є неготовність вчителя до інновацій. Ця думка підтверджується результатами анкетування вчителів. Найсуттєвішим бар'єром на шляху впровадження інновацій у навчально-виховний процес шкільні вчителі назвали низьку поінформованість про нововведення (31,8%). Педагоги усвідомлюють недостатність теоретичної бази з педагогічної інноватики, недоступність інформації про новації. Друге місце посідає нерозвиненість дослідницьких умінь (19,6%), що свідчить про бажання займатися пошуково-дослідницькою діяльністю, але практика для її здійснення є недостатньою. Це підтверджує той факт, що серед стимулюючих факторів головну позицію вчителі відвели створенню належних умов роботи та надання педагогам можливості експериментувати (43,6%). Таким чином, більшість вчителів виявили бажання працювати з нововведеннями, але наголосили на необхідності розробки системи ефективної підготовки педагогів до інноваційної діяльності [4].

Одним із ключових показників сформованості інноваційної культури є інноваційна активність вчителів. В об'єктивному плані інноваційна активність виявляється в історичних результатах – позитивних перетвореннях педагогічної дійсності кожного окремого суспільства. В суб'єктивному плані інноваційна активність – це певна настанова особистості кожного вчителя на творчу діяльність, що виходить з необхідності педагогічних нововведень, а також визначається умовами, в яких знаходиться вчитель, розумінням ним суспільної значущості цих змін [3, с. 184-189].

Як свідчить системний аналіз діяльності та особистісних якостей професіоналів, які досягли

видатних кар'єрних результатів, проведений О.Козловою [5, с. 162-178], ці особистості виказують сильну інноваційну спрямованість. Отже, вибір відповідних еталонів та наслідування їх можуть сприяти розвитку інноваційного потенціалу особистості вчителя. Під інноваційною активністю вчителя розуміємо такий прояв педагогічної активності, в процесі якої індивід виявляє особистісну творчість та орієнтацію на інновації, виробництво нового знання (продукту) і впровадження його в навчально-виховний процес. На нашу думку, щоб вчитель був готовий до інновацій у професійній діяльності, потрібно формувати його інноваційну культуру в процесі навчання у вищому педагогічному навчальному закладі.

Висновки з наведеного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Зважаючи на те, що існують вікові особливості реалізації інноваційної активності особистості [2, с. 22-24] (у молодому віці широко використовується механізм соціальної настанови, що лежить в основі активного пошуку ефективних способів взаємодії зі світом, у більш старшому – такий пошук уже завершений, дослідження в інноваційній ситуації спираються на механізми, які закріпилися протягом життя), створювати умови для формування готовності майбутнього вчителя іноземної мови доречніше під час його навчання у ВНЗ. Таким чином, серед основних шляхів формування інноваційної культури вчителя вважаємо за доречне запропонувати наступні:

1. Підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності майбутніх педагогів, тобто наявність базових знань з педагогічної інноватики, досконале володіння методикою проведення педагогічного експерименту, професійна ерудиція в галузі нових освітніх технологій.

2. Розвиток взаєморозуміння всіх учасників навчально-виховного процесу, створення

атмосфери підтримки нововведень.

3. Прогнозування труднощів, уникання неправильного розуміння або негативного очікування майбутнім учителем іноземної мови педагогічних змін, що відбуваються

Отже, сформована на належному рівні інноваційна культура вчителя характеризується наступними показниками: професійна підготовленість, професійний досвід, мотивація щодо впровадження нововведень у навчально-виховний процес, розвинені дослідницькі вміння. Оскільки інноваційна культура представлена єдністю трьох актуалізованих у процесі педагогічної взаємодії потенційних можливостей: до виявлення нової інформації; до адекватної оцінки нового явища; до продуктивної інноваційної діяльності, перспективними напрямками дослідження вважаємо розробку та експериментальну перевірку моделі формування інноваційної культури вчителя, яка базується на ефективній взаємодії трьох вищезазначених елементів.

1. *Бартків О.* Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – № 1. – 2010. – С. 52-58. 2. *Власенко Ю.А.* Психологический анализ инновационного потенциала личности: дисс. ... канд. психол. наук: 19.00.04. – С., 2003. – 187 с.: рис. – Библиогр.: с. 156-174. 3. *Гончарова О.А.* Инновационный потенциал будущего учителя иностранной мовы // Научные записки Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского. Педагогика и психология: 36. науч. пр. – Винница, 2007. – Вып. 21. – С. 184-189. 4. *Гончарова О.А.* Педагогические условия подготовки будущего учителя иностранной мовы до инновационной деятельности: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 2008. – 221 с. 5. *Козлова О.Г.* Подготовка учителя до инновационной деятельности в системе послыдипломной освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – К., 1999. – 235 с. – Библиогр.: с. 162-178. 6. *Фокина В.Н.* Инновационная культура преподавателя ВУЗа: теоретическая модель социологического исследования // Инновации в образовании. – 2001. – № 1. – С. 24-29.

Леонид Гусев

Современное состояние преподавания иностранных языков в России

У статті йдеться про сучасний стан викладання іноземних мов у Росії, становлення нового освітнього напрямку й необхідність формування свідомої науково обґрунтованої політики держави.

In the article the point is about the condition of teaching foreign languages in Russia, the formation of a new educational direction and necessity of the formation of conscious scientifically proved policy of the state.

Изучение иностранного языка есть расширение сферы всего того, что мы вообще можем изучать.

Ханс Георг Гадамер

Расширение международного сотрудничества в сферах экономики и культуры, вхождение России в единое европейское образовательное пространство, процессы усиления интеграции действительно ставят перед обществом проблему

формирования гармонически развитой личности, владеющей несколькими иностранными языками.

В настоящее время сложившаяся в России ситуация с преподаванием иностранных языков уникальная, – утверждает известный лингвист, автор учебников по методике преподавания английского языка Пенни Ур. Если в России